

1. Obiekt

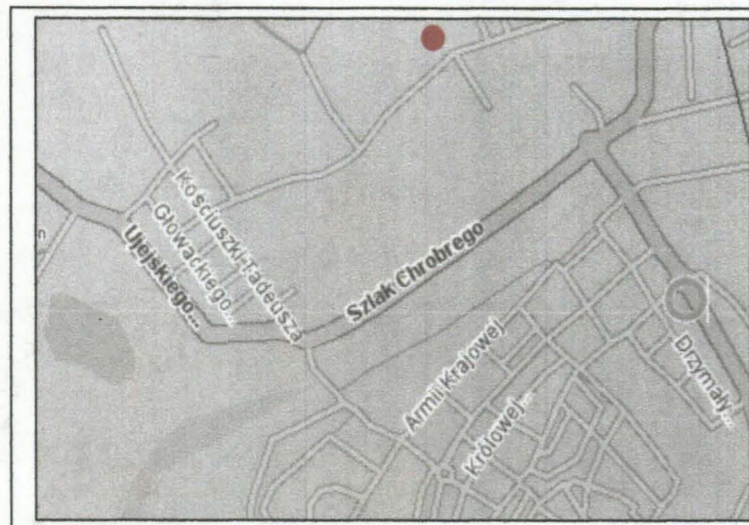
SŁODOWNIA

2. Czas powstania : k.XIX w. – klepiska,
suszarnia; pocz. XX w. – kadzie zalewowe;
l.30. XXw. – rozbudowa poł.klepisk, magazyn;
między 1954 a 1961– przebudowa magazynu

2. Miejscowość

NYSA

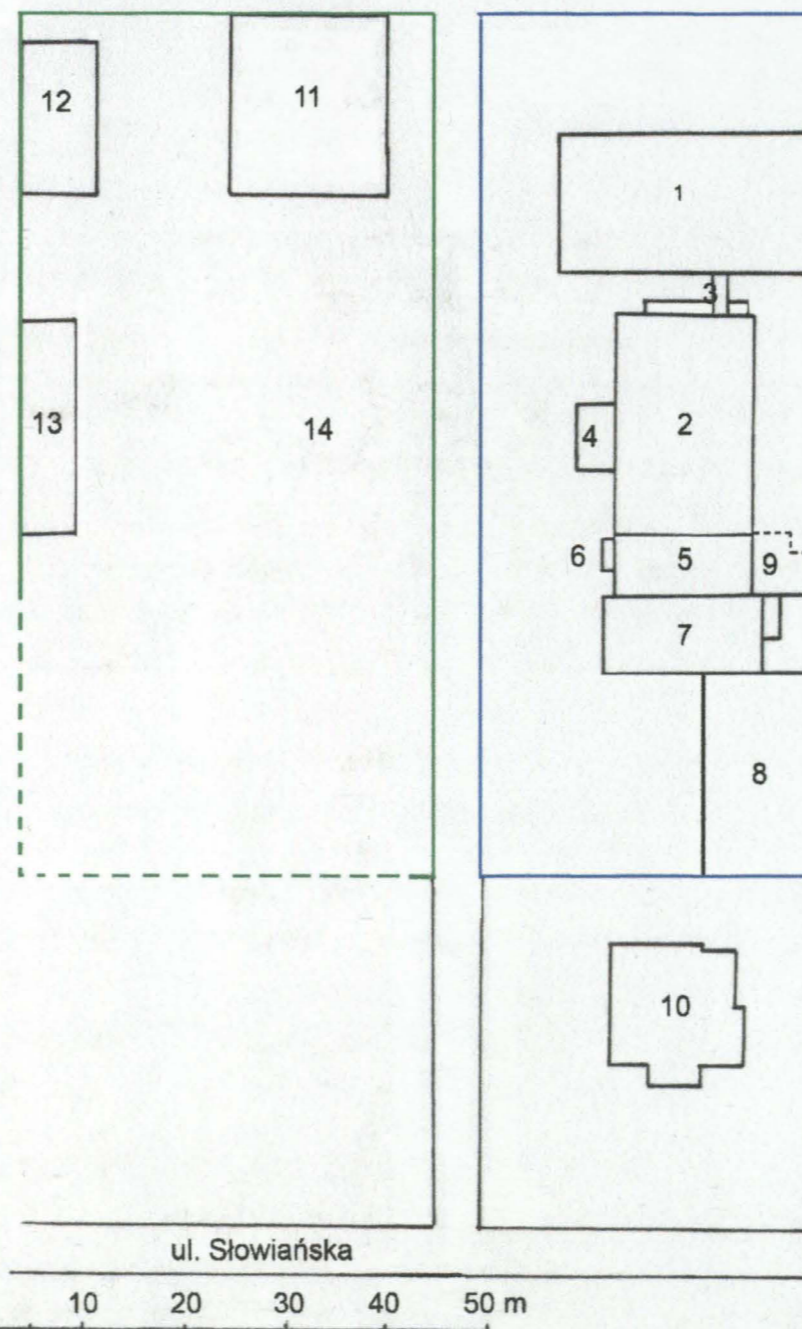
11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

Nysa – plan orientacyjny

Nysa – plan sytuacyjny okolic słodowni. Niebieską linią otoczone zabudowania słodowni, zieloną – palarni kawy.

- 1 – magazyn
- 2 – północne klepiska
- 3 – nadziemny łącznik
- 4 – szatnia przy klepiskach
- 5 – część mieszcząca kadzie zalewowe
- 6 – rampa
- 7 – suszarnia
- 8 – południowe klepiska
- 9 – częściowo zawalone budynki maszynowni, komin
- 10 – willa mieszkalna
- 11 – budynek palarni kawy
- 12 – magazyn
- 13 – budynek mieszkalno – gospodarczy
- 14 – brukowany, obecnie wspólny dziedziniec.

4. Adres

ul. Słowiańska 18
48 – 300 Nysa

5. Przynależność administracyjna

województwo opolskie

gmina loco powiat nyski

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Neisse

7. Przynależność administracyjna przed
31.XII.1998

województwo opolskie

8. Właściciel i jego adres

Przedsiębiorstwo Budownictwa
Ogólnego i Instalacyjnego
„Chmielewski”
ul. Kołłątaja 7
48 – 100 Głubczyce

9. Użytkownik i jego adres

j. w.

10. Rejestr zabytków

Nr - data -

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu

W 1911 roku statystyki niemieckie notowały 516 browarów na Śląsku, a ich zapotrzebowanie na sód pokrywały słodownie przybrowarne lub handlowe. W roku 1936/37 w woj. opolskim działało 12 browarów, 13 browarów ze słodowniami i 19 słodowni. Większość z tych zakładów została założona w XIX wieku i w latach trzydziestych była już przestarzała.

W Nysie tuż przed wojną działały dwa duże zakłady browarnicze: Neuländer Brauerei Oskara Kahla (Neuländer Chausse/ ul. Jagiellońska) i Löwenbrauerei Paula Ronge (Josefstr./ ul. K. Miarki) ze słodowniami przyzakładowymi oraz dwie słodownie samodzielne. W lipcu 1945 roku wszystkie browary i słodownie województwa były nieczynne, po wojnie uruchomiono jedynie 30% zakładów – do 1963 roku było to 5 browarów i 10 słodowni. Największe słodownie w latach sześćdziesiątych znajdowały się w Branicach, Namysłowie i Głubczycach (I i II), średnie w Goświnowicach, Nysie, Głubczycach (III) i Brzegu, a małe w Raciborzu i Grodkowie. Po 1992 roku, gdy rozpoczął się import tańszego sodu z Czech, miejscowy przemysł słodowniczy zaczął zamierać. Krótco potem słodownia w Nysie została zamknięta.

cd załącznik nr 1

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

SYTUACJA: Słodownia położona jest w północno - zachodniej części Nysy, na lewym brzegu rzeki Nysy Kłodzkiej, w zachodniej części dzielnicy Zawodzie (Mährengasse), od zachodu sąsiadującej z Radoszynem, a od północy z Podzamczem. Zakład znajduje się po północnej stronie ul. Słowiańskiej.

RZUT: Budynki znajdują się przy wschodniej, dłuższej granicy działki. Rzut słodowni złożony jest z prostokątów różnej wielkości, przylegających do siebie całym boki lub jego częścią. Między wschodnim murem granicznym a zabudowaniami znajdowały się prostokątne w rzucie maszynownia oraz sanitariaty. Całość wydłużona jest na osi północ – południe, z dużym prostokątem magazynu usytuowanym prostopadle do klepisk i zamykającym założenie od północy. Opisy poszczególnych części znajdują się w odpowiednich załącznikach.

BRYŁA: Na bryłę słodowni składa się kilka przylegających do siebie części o zróżnicowanych wymiarach – od południa są to niskie południowe klepiska, obok nich dominująca bryła masywnej suszarni, na której dachu znajdują się dwa wysokie wywietrzniki. Obok niej – o kondygnację wyższą, lecz węższą i krótszą część mieszcząca kadzie zalewowe, kryta dachem o kalenicy prostopadłej do dachu suszarni. Dalej usytuowane są niskie, długie północne klepiska z niewielkimi dobudówkami wzbogacającymi ich bryłę. Za klepiskami, oddzielony wąskim przejazdem, znajduje się magazyn. Jest to budynek o wysokości niemal równej z klepiskami, połączony z nimi krótkim, nadziemnym łącznikiem. Jego masywna bryła zamyka cały ciąg od północy. Opisy poszczególnych części znajdują się w odpowiednich załącznikach.

INSTALACJE: wodno – kanalizacyjna, elektryczna, gazowa.

Opis i ilustracje poszczególnych części słodowni ze względu na odrębność funkcji, formy, bryły i podziałów wewnętrznych w celu ucytelnienia tekstu zostały ujęte w następujących załącznikach:

Północne klepiska – załączniki nr 3, 4

Kadzie zalewowe - załącznik nr 5

Suszarnia - załączniki nr 6, 7

Południowe klepiska – załącznik nr 8

Magazyn - załącznik nr 9.

<p>14. Kubatura</p> <p>Kubatura poszczególnych elementów podana w załącznikach.</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>j. w.</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>fabryka słodu</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>obiekt nie jest użytkowany</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebiegi i dokumentacja</p> <p>Od momentu założenia zakład stopniowo rozbudowywany, o przekształcanych elewacjach i wnętrzach. Częściowo zniszczony (około 30%) w 1945, po wojnie odbudowany i zmodernizowany. Podczas funkcjonowania – remonty i naprawy przeprowadzane na bieżąco. W ostatnim czasie pozbawiany wyposażenia i dewastowany. Na działce wyburzono liczne mniejsze kubaturowo zabudowania. Planowane są prace mające na celu adaptację zespołu na funkcje użytkowe.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycia dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>W stosunku do historycznego rozplanowania działki brak jest położonego przy jej zachodniej granicy podłużnego budynku mieszczącego biura i laboratorium oraz portierni, w miejscu której znajduje się obecnie współczesny, niewielki budynek o tej samej funkcji. Budynki słodowni oddzielone były od sąsiedniego zakładu drogą, oświetlana przez zachowane lampy uliczne. Stan zachowania poszczególnych części słodowni – na odpowiednich załącznikach.</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Planowana adaptacja powinna maksymalnie uszanować bryłę zakładu i jego przemysłowy charakter, co powinno znaleźć odbicie także w zastosowanych materiałach, odpowiednich dla tego typu zabytku. Ewentualne wyburzenia i ingerencję w artykulację otworów należy przeprowadzić po rozeznaniu murów – ich wieloetapowa budowa może umożliwić wykorzystanie jednej z wcześniejszych form, bardziej odpowiedniej dla nowej funkcji.</p>	

<p>21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)</p> <p>-</p>	<p>24. Uwagi różne</p> <p>Przy wypełnianiu karty korzystano z informacji udzielonych przez dyrektora słodowni w Goświnowicach [REDACTED]</p> <p>25. Opracowała</p> <p>tekst Ewa Kalbarczyk - Klak</p> <p>plany, rysunki Ewa Kalbarczyk – Klak</p> <p>fotografie Ewa Kalbarczyk - Klak</p> <p>miejsca przechowywania negatywów arch. prywatne</p> <p>Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego</p>
<p>22. Bibliografia</p> <p>Das Buch der Stadt Neisse (Monographien deutscher Städte) t.14, Berlin-Friedenau 1925</p> <p>B.Ruffert – Bilder aus der Geschichte der Stadt Neisse, Neisse 1920.</p> <p>K. Wilsz, Związki produkcyjne i rynkowe przemysłu piwowarsko-słodowniczego w woj. opolskim, Opole 1971.</p> <p>E.Dziegieleć, S.Pączka, Głubczyce jako ośrodek lokalny, Opole 1964.</p> <p>Czupiał, Lokalizacja przemysłu w powiecie nyskim, „Studia Śląskie” 1963, t.6, 132-161.</p> <p>Schlesien. Bodenschätze, Wirtschaft und Industrie. Adressbuch. Breslau 1936.</p> <p>K. Wilsz, Zagadnienia pełnego wykorzystania..., Opole 1970.</p> <p>W.Kowalik, <i>Analiza architektoniczna wartości zabytkowych zespołu budynków byłej słodowni w Nysie</i>, 2007.</p> <p>23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)</p> <p>RO IX/165 1-3, mapa Nysy z ok. 1940r.</p> <p>Mapy i przedwojenne widokówki z portalu internetowego.</p> <p><i>Inwentaryzacja Słodowni Nysa</i>, Wojewódzkie Biuro Projektów w Opolu, 1954.</p> <p><i>Dokumentacja techniczna na inwentaryzację słodowni w Nysie</i>, WBP w Opolu, 1954.</p>	<p>26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniającego)</p> <p>27. Załączniki</p> <p>1 – Ciąg dalszy historii / spis ilustracji</p> <p>2 – Fotografie słodowni (arch. i współ.) / arch. mapy i przekroje</p> <p>3 – Opis północnych klepisk / rzut poziomy słodowni w skali 1:200</p> <p>4 – Ilustracje do północnych klepisk</p> <p>5 - Część z kadziami zalewowymi – opis / ilustracje</p> <p>6 – Suszarnia – opis / ilustracje</p> <p>7 – Ilustracje do suszarni</p> <p>8 – Południowe klepiska – opis / ilustracje</p> <p>9 – Magazyn – opis / ilustracje</p> <p>10 – Budynki w sąsiedztwie słodowni - ilustracje</p>

WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA		ZAŁĄCZNIK NR 1
28. Miejscowość NYSA	29. Obiekt (nazwa jak w karcie) SŁODOWNIA	30. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) cd. historii, spis ilustracji
<p><u>HISTORIA cd:</u></p> <p>Słodownia została założona w 1887 roku przez H. Apfelda. Prawdopodobnie zachowane budynki powstały ok. 1898 roku, ponieważ dopiero w tym roku zniesiono ograniczenia budowlane na terenach fortecznych. W 1925 roku słodownia nosiła nazwę „Neisser Malzfabrik”. Działała nieprzerwanie do końca II wojny światowej. W 1936 roku zakład produkował najdelikatniejsze słydy specjalne do piw pilzneńskich i monachijskich, najjaśniejszy i ciemny sład karmelizowany, sład barwiący i kawę zbożową. Nyski sład cieszył się dużą popularnością ze względu na swą wysoką jakość, zapewniając H. Apfeldowi mocną pozycję na rynku. Roczna produkcja wynosiła ok. 749 ton sładu, przy zatrudnieniu 59 osób (dane na rok 1936/37). Ówczesne maszyny pochodziły zapewne z zakładu „Weigelwerk A.-G.” w Nysie (po 1947 r. „Państwowy Zakład Budowy Aparatów Chemicznych i Maszyn”).</p> <p>Mocno uszkodzoną podczas działań wojennych nyską słodownię uruchomiono dopiero w 1961 roku. Wchodziła w skład Opolskich Zakładów Piwowarskich w Głubczycach (obecnie Głubczyckie Zakłady Piwowarskie S.A.) i otrzymała nr „6”. W pierwszym roku produkcja wyniosła 1305 t sładu, w kolejnych 1672 t i 2383 t. Od 1963 wytwarzano także sład na eksport, w ilości 407 t. W grudniu 1962 roku włączono do eksploatacji dwie komory Kropffa o powierzchni 59 m², co umożliwiło uzyskiwanie wysokiej jakości sładu i uniezależnienie produkcji od warunków atmosferycznych. W 1963 roku w Nysie pracowało 40 osób. 15.12.1964 roku uruchomiono część „B” słodowni, o powierzchni użytkowej po 200 m² na klepisku górnym i dolnym.</p> <p>Istniejący obecnie zespół budynków zakładowych nie powstał w tym samym czasie. Na litografii z ok. 1898 r. widoczne są jedynie budynki klepisk, suszarni i laboratorium. Na dachu suszarni widnieje jeden wywietrznik, a po jej północnej stronie znajduje się jednoosiowy ryzalit kryty dwuspadowym daszkiem. Na przełomie wieków podczas rozbudowy na miejscu ryzalitu pomiędzy suszarnią i klepiskami powstał sześciokondygnacyjny budynek, mieszczący w piwnicy silos na zboże i komorę Kropffa, wyżej – kadzie zalewowe. Po stronie wschodniej przylegała do niego maszynownia oraz wysoki komin. Wszystkie części połączone były układem transportowym - zbrojoną taśmą ze stalowymi kubelkami.</p> <p>Na początku XX wieku prostopadła do ul. Słowiańskiego ul. I. Prądyńskiego (Johann Apfeld Str.) biegła od nieistniejącej Glausewitz Str. aż do suszarni, zakręcając przy niej i kończąc się w miejscu dzisiejszego piętrowego budynku klepisk. Za działką mieściły się zadrzewione tereny; drzewa rosły też przy drodze biegnącej wzdłuż działki oraz między wschodnim granicznym murem posesji a budynkiem klepisk. Z tego czasu pochodzą zabytkowe lampy uliczne.</p> <p>W latach 1954 – 1961 w słodowni wprowadzono liczne zmiany, głównie w dyspozycji otworów. Podniesiono także poziom dachu nad klepiskami o ok. pół metra, dostawiono przybudówkę nad południowymi klepiskami oraz gruntownie zmodernizowano magazyn.</p>		
<p>Wkładkę założył: Ewa Kalbarczyk - Klak</p> <p>Miejsce przechowywania negatywów: arch. prywatne</p>		

SPIS ILUSTRACJI:

1. Widok Nysy od strony północnej końca XIX wieku. Na pierwszym planie widoczna słodownia.
2. Widok Nysy od strony północnej z roku 1908.
3. Dzisiejszy widok słodowni od strony północnej.
4. Widok słodowni od strony północno – wschodniej. Od lewej – łącznik, klepiska z szatnią, część mieszcząca kadzie, suszarnia i południowe klepiska.
5. Fragment planu Nysy z pocz. XX wieku
6. Fragment planu z Nysy z pierwszego dziesięciolecia XX wieku
7. Przekrój pionowy części mieszczących klepiska i kadzie. Rysunek arch. z 1954 r.
8. Przekrój pionowy suszarni. Rysunek arch. z 1954 r.
9. Rzut przyziemia słodowni w skali 1:200
10. Wschodnia elewacja klepisk, w prawym narożniku zdjęcia – zwrotnice.
11. Widok wschodniej elewacji w kierunku północnym, z dachu południowych klepisk. Widoczny z prawej strony komin powstał w latach siedemdziesiątych.
12. Północny szczyt klepisk. Widoczne liczne przemurowania, rampa, oraz, w górnej części ściany – łącznik.
13. Dobudówka pierwotnie mieszcząca szatnię – widok od strony północnej..
14. Północne osie budynku klepisk. W 1. i 3. osi przyziemia okrągłe otwory po rurach doprowadzających wodę
15. Parter północnych klepisk.
16. Piętro północnych klepisk
17. Północne klepiska – poddasze, widok na łącznik z magazynem.
18. Zachodnie elewacje słodowni. Druga od lewej część mieszcząca kadzie.
19. Wysoka część z kadziami, za nią suszarnia. Widoczne ślady po dobudówce.
20. Rampa ze zsysem do silosu w piwnicy przed zachodnią elewacją.
21. Parter...
22. Podpiwniczona klatka schodowa. Za kratą wg planu archiwalnego znajdują się komory Kropffa i klepisko piwniczne.
23. Palarnia we wschodniej części suszarni.
24. Widok południowej elewacji suszarni.
25. Widok suszarni od strony południowo – wschodniej.
26. Komin odprowadzający dym z palenisk suszarni.
27. Druga kondygnacja suszarni, nad palarnią. Okrągłe otwory w stropie to ślady po blaszanych kominkach nawiewowych.
28. Klatka schodowa i betonowy bieg schodów w suszarni.
29. Schody w słodowni w Goświnowicach, analogiczne z pierwotnymi schodami w suszarni.
30. Górna część wnętrza suszarni – na belkach rozpięte były siatki na sól i pozostałe urządzenia.
31. Dolny fragment jednego z dwóch sklepień klasztornych nad suszarnią.
32. Południowy budynek klepisk: Widok elewacji od strony zachodniej.
33. Detal: okno i fryz w drugiej osi elewacji.
34. Dolna kondygnacja, widok wnętrza ku północy.
35. Druga kondygnacja, widok wnętrza w kierunku północnym.
36. Południowo – zachodni narożnik magazynu.
37. Magazyn – dolne fragmenty żelbetowych silosów.
38. Zachodnia część przyziemia, pomieszczenie ekspedycji.
39. Poddasze magazynu, widok na łącznik.
40. Budynek palarni kawy zbożowej, widok od strony południowo – wschodniej.
41. Budynek palarni kawy zbożowej, pomieszczenie w piwnicy.
42. Budynek mieszkalny przy zachodniej granicy działki.
43. Willa przed wojną należąca zapewne do rodziny Apfeld.

28. Miejscowość

NYSA

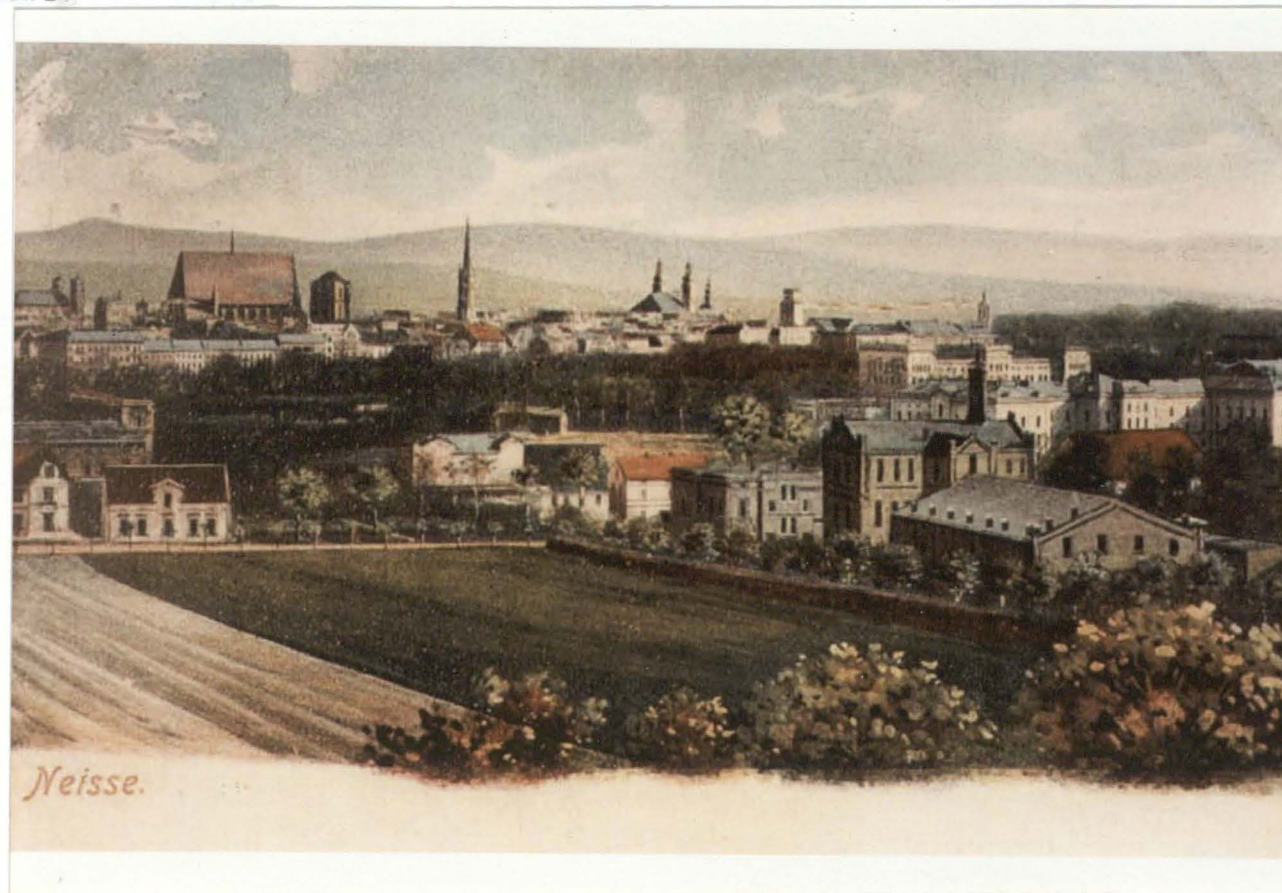
29. Obiekt (nazwa jak w karcie)

SŁODOWNIA

30. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Fotografie słodowni, mapy i arch. przekroje.

Fot. 1

Fot. 2

Fot. 3

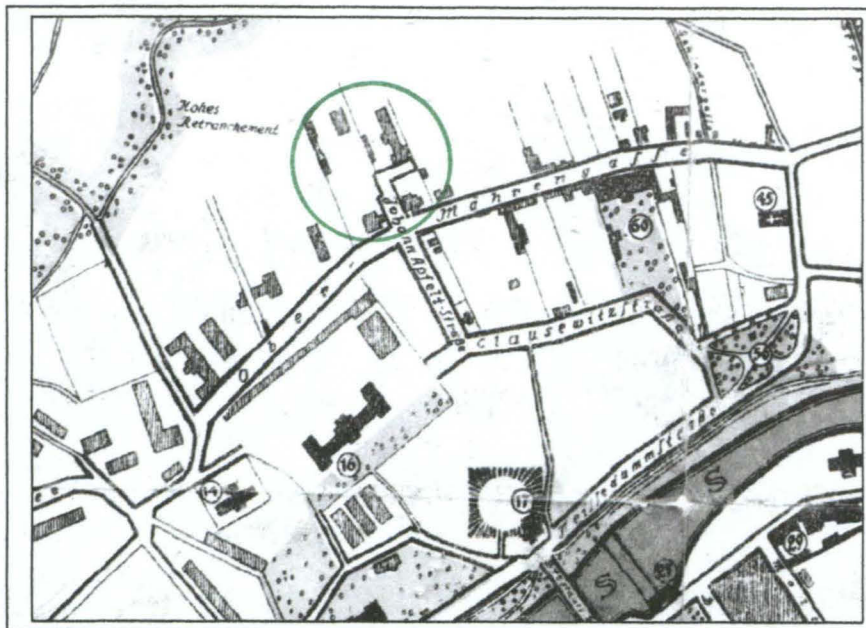

Fot. 4

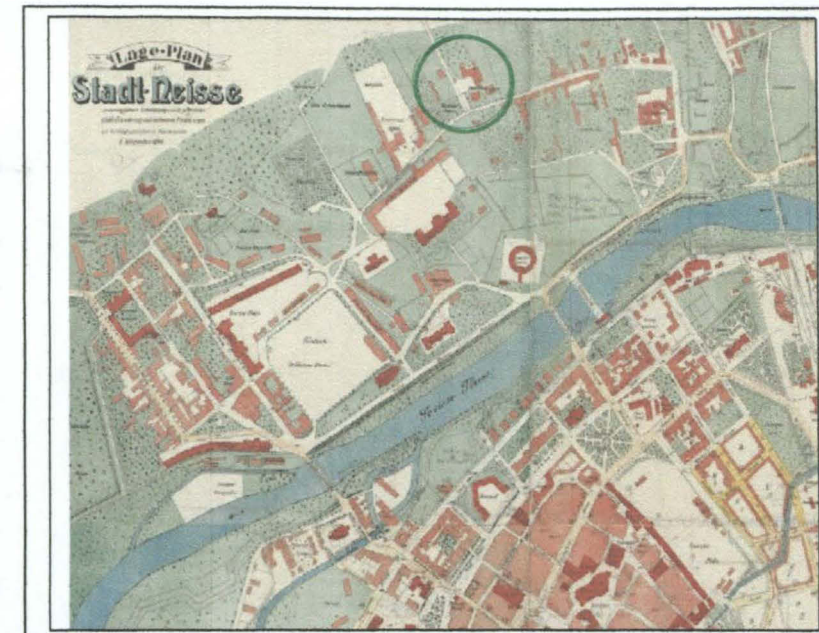

Wkładkę założył: Ewa Kalbarczyk - Klak

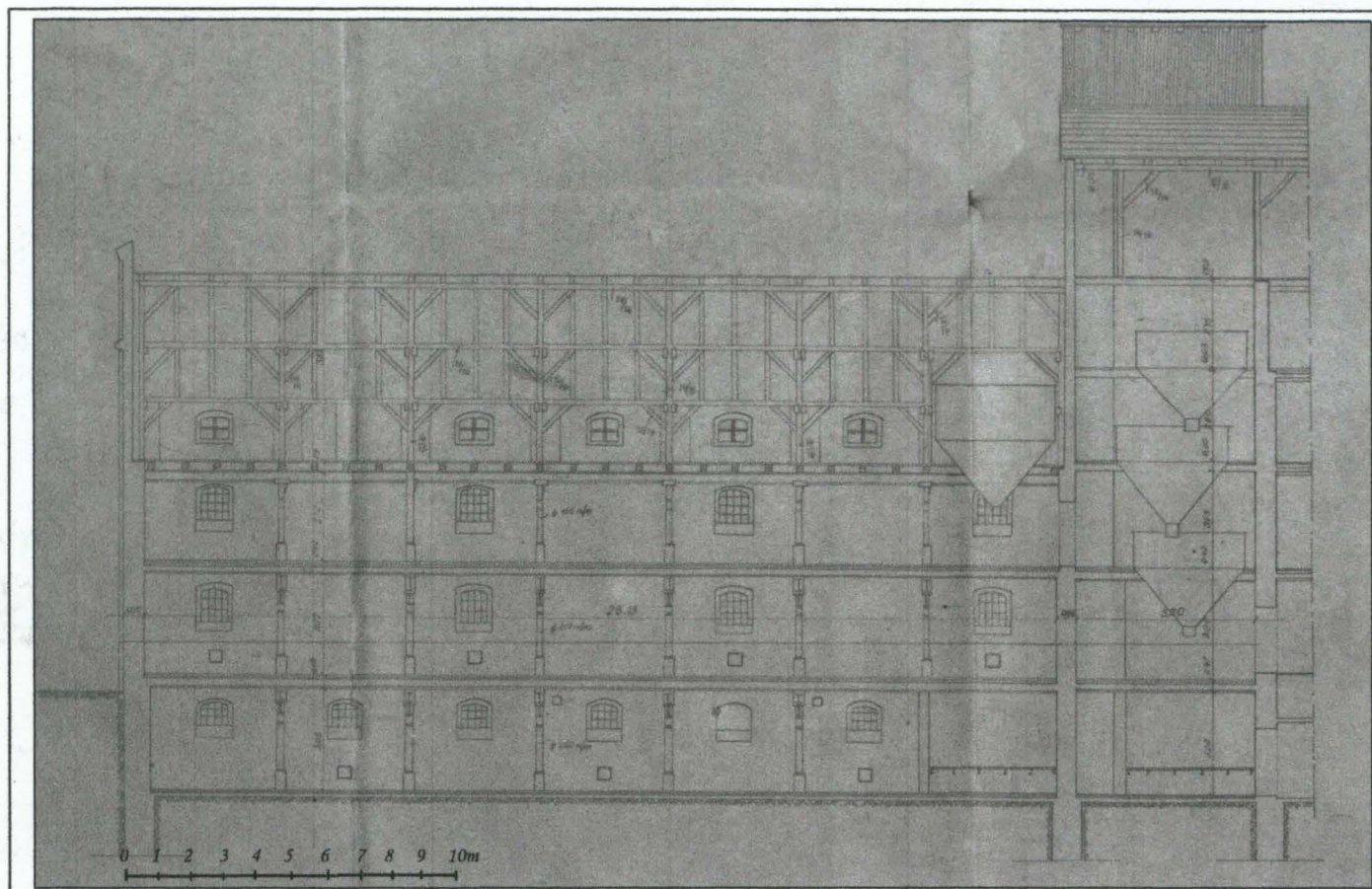
Miejsce przechowywania negatywów: Archiwum prywatne

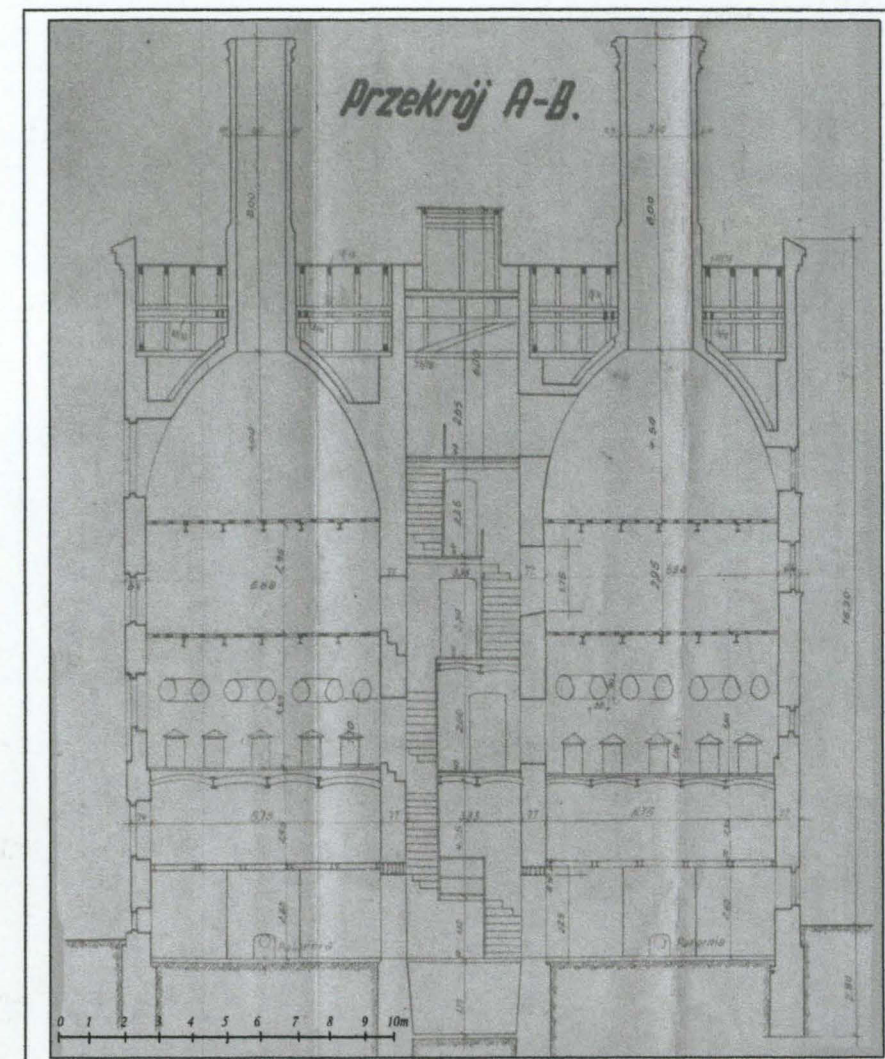
Il. 5. Fragment planu Nysy z pocz. XX wieku

Il. 6. Fragment planu z Nysy z pierwszego dziesięciolecia XX wieku.

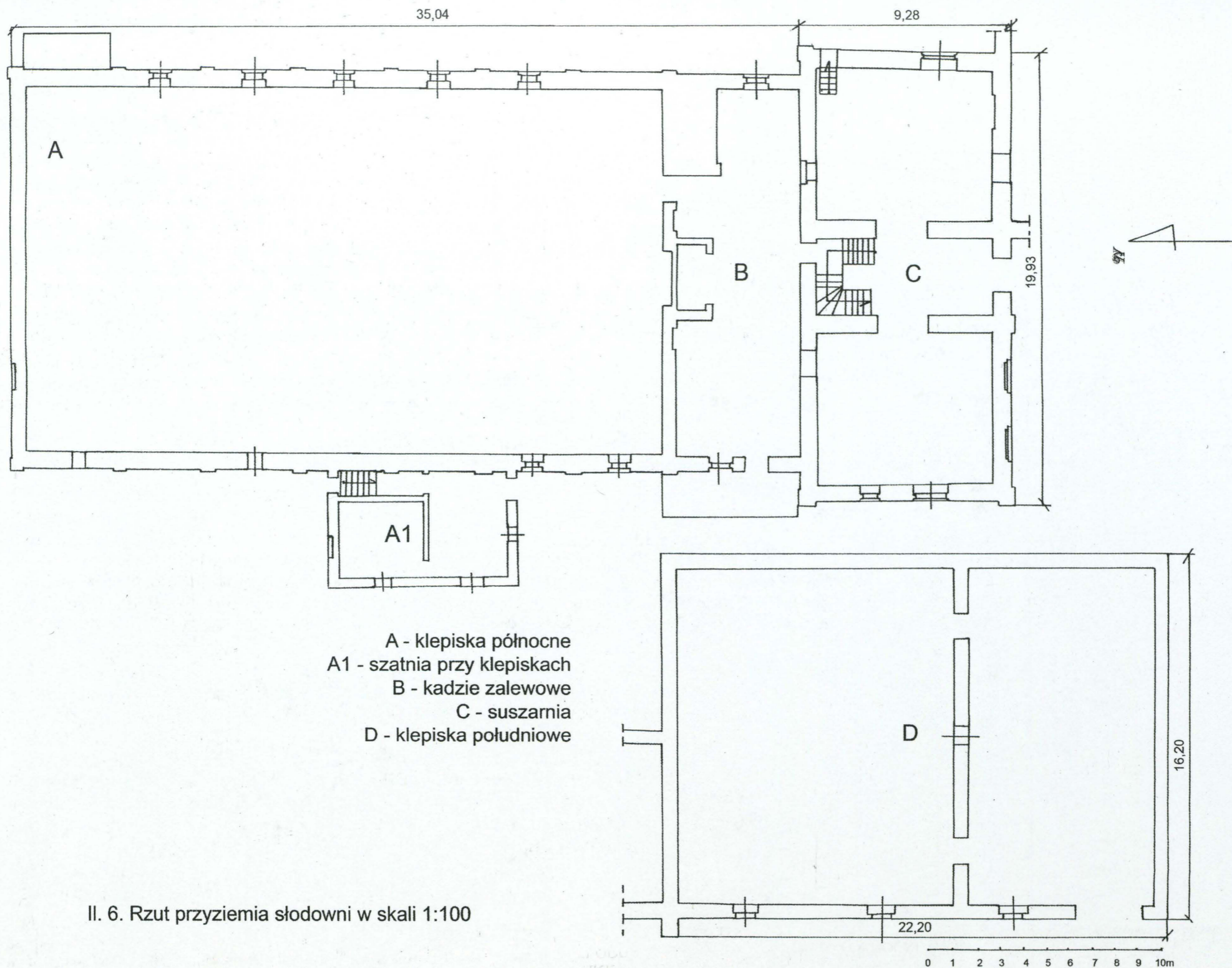

Il. 7. Przekrój pionowy części mieszczących klepiska i kadzie. Rysunek arch. z 1954 r.

Il. 8. Przekrój pionowy suszarni. Rysunek arch. z 1954 r.

WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA		ZAŁĄCZNIK NR 3
28. Miejscowość NYSA	29. Obiekt (nazwa jak w karcie) SŁODOWNIA	30. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Północne klepiska – opis / rzut przyziemia 1:200
<p>Rzut: klepiska na rzucie wydłużonego wzdłuż osi północ – południe prostokąta, z niewielkim prostokątem szatni przy zachodniej elewacji.</p> <p>Bryła: trójkondygnacyjna, kryta niskim dachem dwuspadowym. Według planu z 1954 roku są one całkowicie podpiwniczone (obecnie piwnice niedostępne). Na wysokości poddasza prostokątny w przekroju, żelbetowy łącznik z sąsiednim magazynem.</p> <p>Materiał i konstrukcja:</p> <p>Fundamenty: betonowe,</p> <p>Mury: z cegły pełnej, w wątku krzyżykowym, na zaprawie cementowo – wapiennej,</p> <p>Stropy: ceramiczne, odcinkowe, podparte stalowymi podciągami i stalowymi kolumnkami.</p> <p>Wieżba i pokrycie dachu: Wieżba współczesna, drewniana, w konstrukcji płatwiowo – kleszczowej. Dach kryty papą.</p> <p>Posadzki: betonowe.</p> <p>Otwory okienne i drzwiowe: Otwory okienne dołem prostokątne, górą zamknięte płaskim, ceglanym łukiem odciążającym. W górnej kondygnacji otwory najmniejsze, w niższych niektóre wykute w miejscu blend o tym samym kształcie. Otwory drzwiowe prostokątne.</p> <p>Stolarka: W oknach prostokątne szybki szklone w stalowych ramach i szprosach. Stolarka drzwiowa wtórna.</p> <p>Schody: Brak. Przed powojenną odbudową w okolicach szatni znajdowały się jednobiegowe schody.</p> <p>Wnętrze: Na klepiskach odbywał się drugi etap produkcji, w którym ziarno kielkowało ok. 7 dni, wyłożone bezpośrednio na posadzce i przewracane ręcznie drewnianymi łopatami. Wnętrze pomieszczeń dzielone są rzędami stalowych kolumnek o ozdobnych „kapitelach”, podpierających podciąg stropu. W dwóch dolnych kondygnacjach trzy podciąg biegają wzdłuż dłuższej osi budynku, w trzeciej umieszczono poprzecznie osiem podciągów, z których każdy podparty jest przez pięć kolumnek. W południowej części piwnicy znajduje się komora Kropffa, na poddaszu mieścił się zapewne zbiornik na wodę, obecnie zdemontowany. W północnej ścianie na poddaszu prostokątny otwór łącznika, rozpoczynający się około 1,5 m nad posadzką. Ściany tynkowane, z lamperią z farby olejnej.</p> <p>Wypożyczenie: nie zachowane</p> <p>Elewacje: Elewacje trójkondygnacyjne, regularnie dzielone otworami okiennymi, mniejszymi na poddaszu. Elewacja wschodnia siedmioosiowa. Przy ostatniej osi niewielka dobudówka mieszcząca zwrotnice (?). Elewacja zachodnia w czwartej i piątej osi zasłonięta dwukondygnacyjną, dwuosiową przybudówką mieszcząca szatnię. W pierwszej i trzeciej osi przyziemia w miejscu okien okrągłe otwory po rurach od zbiorników na wodę. W drugiej osi przyziemia zamurowany prostokątny wjazd. Północna elewacja szczytowa ze śladami licznych przemurowań, dzielona nieregularnie rozmieszczonymi oknami i blendami. W jej górnej części mieściły się cztery okna, obecnie w miejscu jednego z nich osadzony łącznik.</p> <p>Stan zachowania: Dobry. Ściany zewnętrzne bez śladów spękań. Wieżba w stanie dobrym. Zniszczone oszklenie okien, wnętrze zdewastowane. W stropach otwory różnej wielkości po zdemontowanych urządzeniach.</p> <p>Postulaty konserwatorskie: Przy adaptacji klepisk należy dążyć do utrzymania jednoprzestrzennego układu wnętrza oraz stalowych kolumnek.</p> <p>Ilustracje: 9. Wschodnia elewacja klepisk, w prawym narożniku zdjęcia – zwrotnice. 10. Widok wschodniej elewacji w kierunku północnym, z dachu południowych klepisk. Widoczny z prawej strony komin powstał w latach siedemdziesiątych. 11. Północny szczyt klepisk. Widoczne liczne przemurowania, rampa, oraz, w górnej części ściany – łącznik. 12. Dobudówka pierwotnie mieszcząca szatnię – widok od strony północnej. 13. Północne osie budynku klepisk. W 1. i 3. osi przyziemia okrągłe otwory po rurach doprowadzających wodę. 14. Parter północnych klepisk. 15. Piętro północnych klepisk. 16. Północne klepiska – poddasze, widok na łącznik z magazynem.</p>		
<p>Wkładkę założył: Ewa Kalbarczyk - Klak</p> <p>Miejsce przechowywania negatywów: arch. prywatne</p>		

28. Miejscowość

NYSA

29. Obiekt (nazwa jak w karcie)

SŁODOWNIA

30. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
PÓŁNOCNE KLEPISKA – ILUSTRACJE

Fot. 10

Fot. 11

Fot. 12

Fot. 13

Wkładkę założył: Ewa Kalbarczyk - Klak

Miejsce przechowywania negatywów: Archiwum prywatne

Fot. 14

Fot. 15

Fot. 16

Fot. 17

WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA		ZAŁĄCZNIK NR 5
28. Miejscowość NYSA	29. Obiekt (nazwa jak w karcie) SŁODOWNIA	30. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) KADZIE ZALEWOWE – OPIS, ILUSTRACJE

Rzut: Prostokątny, z szybem windy przy dłuższym boku. Przed wejściem w elewacji zachodniej prostokątna rampa.

Bryła: Wnętrze sześciokondygnacyjne, podpiwniczone. Od wschodu przylega jednokondygnacyjna maszynownia.

Materiał i konstrukcja:

Fundamenty: betonowe,

Mury: ściany murowane z cegły pełnej, palonej, na zaprawie cementowo – wapiennej,

Stropy: Stropy w dolnych kondygnacjach ceramiczne, odcinkowe na stalowych podciągach, wyżej – żelbetowe

Wieżba i pokrycie dachu: Wieżba dachowa niedostępna, drewniana, zapewne w konstrukcji płatwiowo – kleszczowej

Posadzki: betonowe

Otwory okienne i drzwiowe: Otwory okienne w elewacji północnej prostokątne, w bocznych zamknięte łukiem płaskim. Otwory drzwiowe prostokątne.

Stolarka: W oknach prostokątne szybki w żelaznych ramach i szprosach. Stolarki drzwiowej brak.

Wnętrze: Do kadzi zalewowych jęczmień trafia w pierwszym etapie produkcji słodu, po oczyszczeniu z łusek i zanieczyszczeń. W kadziach jest moczony i przemywany, po 7 – 9 dniach transportowany do sąsiednich klepisk. We wschodniej części górnych kondygnacji znajdowały się trzy kadzie (po jednej na kondygnacji), lekko przesunięte względem siebie. Obok nich mieściły się dwa pionowe komunikacyjne – w dolnej części schody z prostymi biegami, wyżej, po północnej stronie – kute, ozdobne schody kręcone. W środkowej części budynku znajdował się wyciąg, po wojnie – winda. We wschodniej części piwnicy znajduje się komora Kropffa, w zachodniej – silos na zboże. Wnętrze poprzez otwory drzwiowe na każdej kondygnacji skomunikowane z sąsiednimi budynkami suszarni i klepisk.

Wyposażenie: nie zachowały się żadne elementy wyposażenia

Elewacje: Elewacje bez elementów dekoracyjnych, południowa w całości przesłonięta suszarnią. Północna zwieńczona niskim trójkątnym szczytem, część ponad klepiskami czteroosiowa, dwukondygnacyjna. Elewacja wschodnia obecnie dwuosiowa, pięciokondygnacyjna, z oknami i wnękami różnej wielkości. Górna część zachodniej elewacji gładka, bez podziałów. Na wysokości drugiej kondygnacji znajdowała się jednokondygnacyjna dobudówka zawieszona na stalowych belkach, po której zostały ślady bielenia wnętrza, obcięte końcówki belek i wykute w miejscu okien otwory drzwiowe. Wejście w przyziemiu poprzedzone rampą, na której odbywało się przyjęcie zboża – pod nią zsyp zboża i silos.

Stan zachowania: Budynek o silnie zdewastowanym wnętrzu (w stropach znajdują się liczne otwory o zróżnicowanych rozmiarach, będące pozostałościami po pionach produkcyjnych), pozbawiony dekoracji. Częściowo zawalona przylegająca od wschodu maszynownia, rozebrana dobudówka nad rampą.

Ilustracje: 18. Zachodnie elewacje słodowni. Druga od lewej część mieszcząca kadzie. 19. Wysoka część z kadziami, za nią suszarnia. Widoczne ślady po dobudówce. 20. Rampa ze zsypem do silosu w piwnicy przed zachodnią elewacją. 21. Parter.

Fot. 18

Fot. 19

Fot. 20

Fot. 21

WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA		ZAŁĄCZNIK NR 6
28. Miejscowość NYSA	29. Obiekt (nazwa jak w karcie) SŁODOWNIA	30. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) SUSZARNIA – OPIS, ILUSTRACJE
<p>Rzut: suszarnia na rzucie prostokąta, z dwoma kwadratowymi pomieszczeniami po bokach i klatką schodową pośrodku, z której w każdej kondygnacji przejścia do przylegającego od północy budynku oraz na kolejne poziomy komór suszarni. Powierzchnia zabudowy 194,80 m².</p> <p>Bryła: Wnętrze pięciokondygnacyjne, z podpiwniczoną klatką schodową. Budynek kryty niskim dwuspadowym dachem zasłoniętym trójkątnymi szczytami, Nad dachem wznoszą się dwa masywne wywietrzniki o okrągłym przekroju, nakryte stożkowymi daszkami. Nad środkową osią szerszej elewacji nadbudówka Kubatura ok. 3200 m³.</p> <p>Materiał i konstrukcja:</p> <p>Fundamenty: betonowe,</p> <p>Mury: ściany murowane z cegły pełnej, w wątku krzyżykowym, na zaprawie cementowo – wapiennej. Wnętrze rur prowadzących gorące powietrze od paleniska wyłożone cegłą szamotową. Wywietrzniki z cegły kominowej, wzmocnione stalowymi obejmami.</p> <p>Stropy: Nad palarnią strop ceglany, odcinkowy o niskiej strzałce, między stalowymi prętami, w których zamontowane żaluzje. Wyżej płaski strop żelbetowy z regularnie rozmieszczonymi otworami po kominkach nawiewu. Komory suszarni przekryte sklepieniem klasztornym.</p> <p>Wieżba i pokrycie dachu: Wieżba niedostępna. Dach kryty papą.</p> <p>Posadzki: betonowe</p> <p>Otwory okienne i drzwiowe: Otwory i wnęki okienne dołem prostokątne, górą zamknięte łukiem płaskim, w ostatniej kondygnacji – łukiem pełnym. Otwory drzwiowe prostokątne. Klatka schodowa na każdej kondygnacji doświetlona oknami od strony południowej.</p> <p>Stolarka: Okna szklone kwadratowymi szybami, w kotłowni w oknach krosnowych, wyżej w cienkich żelaznych ramach i szprosach. Brak stolarki drzwiowej.</p> <p>Schody: Między żelbetowymi podestami rozpięte betonowe biegi schodów z barierką z prętów stalowych.</p> <p>Wnętrze: W suszarni przytransportowane z klepisk kielkujące ziarna poddawane były suszeniu i odkielkowaniu. W pierwszej fazie (na górnej siatce) ziarna są suszone, w drugiej (na dolnej siatce) - prażone w wysokiej temperaturze. Na parterze suszarni mieściła się kotłownia z dwoma paleniskami rozdzielonymi korytarzem. W ścianach kotłowni rozmieszczone są stalowe przesuwane drzwiczki, za nimi pionowe kanały w grubości muru. W trzeciej kondygnacji zimne powietrze wpadające przez kominki nawiewowe ogrzewane było prowadzonymi od paleniska masywnymi rurami, zachowanymi w pojedynczych odcinkach. Powyżej znajdowały się dwa poziomy siatek na słód, nad nimi osadzony na szynach wzdłuż ścian mechanizm przewracający słód, wyżej zawieszone urządzenia do wyrównywania jego powierzchni. Płaskie daszki na kominkach nawiewowych pod siatkami chroniły je przed zatkaniem przez odpadające podczas suszenia kielki. Nad środkowym punktem sklepienia wznosi się wywietrznik, pod nim zawieszony wentylator. Po wszystkich elementach suszarni zachowały się jedynie otwory i wnęki w jej wewnętrznych ścianach, pojedyncze odcinki szyn i wloty kanałów o zróżnicowanej średnicy, służących do transportu słodu. Wnętrza otynkowane.</p> <p>Wyposażenie: Nie zachowało się</p> <p>Elewacje: Elewacja południowa z głównym wejściem, opracowana najbardziej dekoracyjnie: sześćoosiowa, w osi środkowej sześciokondygnacyjna, w bocznych – cztero. W przyziemiu w dwóch pierwszych osiach duże wnęki, dalej prostokątny otwór wejściowy, nad nim okienko. Przez dwie wyższe kondygnacje w bocznych osiach pionowe wnęki, w których znajdują się po dwie blendy z ceglanymi podokiennikami. Prawe osie zasłonięte przybudówką.</p>		
<p>Wkładkę założył: Ewa Kalbarczyk - Klak</p> <p>Miejsce przechowywania negatywów: arch. prywatne</p>		

W osi środkowej drugiej kondygnacji w miejscu okna wykuty otwór drzwiowy, wyżej okno doświetlające klatkę schodową. W górnej kondygnacji nad gzymsem rolkowym blendy zamknięte łukiem pełnym (pozostałe – łukiem płaskim). W osi środkowej – dwa poziomy dwóch okienek o takim samym kształcie. Nad nimi nadbudówka zakończona niskim trójkątnym szczytem i wnęką pośrodku. Budynek zwieńczony fryzem arkadkowym. Oś środkowa ujęta płaskimi lizenami. Elewacja północna zasłonięta. Elewacje wschodnia i zachodnia podobne: czterokondygnacyjne, dwuosiowe, zwieńczone trójkątnym szczytem. W dolnej kondygnacji okna zamknięte płaskim ceglany łukiem, okna dwóch wyższych o tym samym kształcie, w dwóch pionowych, wąskich wnękach. Powyżej gzyms rolkowy, w ostatniej kondygnacji okna we wnękach zamkniętych łukiem pełnym, w elewacji zachodniej wykute całe wnętrze wnęki. Nad oknami niewielki krzyż cofnięty przed lico muru, wyżej ceglany fryz arkadkowy biegnący równolegle do linii szczytu, pod okapem gzyms rolkowy. Narożniki ujęte gładkimi lizenami wyciągniętymi ponad poziom dachu, wschodni szczyt po zniszczeniach wojennych odtworzony w uproszczony sposób.

Stan zachowania: Wnętrze zdewastowane, stropy częściowo zerwane, ramy okienne w złym stanie. Mury wewnętrzne i zewnętrzne suche, bez śladów spękań. Dach szczelny, bez zewnętrznych odkształceń.

Postulaty konserwatorskie: Bryła suszarni jest elementem dominującym w całym zespole, należy zachować jej kształt, a także wysokie wywietrzniki. Wskazane jest odtworzenie żelaznej klatki schodowej ze stopniami wyłożonymi drewnem, poprzez analogię z zachowaną np. w Goświnowicach.

Ilustracje: 22. Podpiwniczona klatka schodowa. Za kratą wg planu archiwalnego znajdują się komory Kropffa i klepisko piwniczne.

23. Palarnia we wschodniej części suszarni. 24. Widok południowej elewacji suszarni. 25. Widok suszarni od strony południowo – wschodniej.

26. Komin odprowadzający dym z palenisk suszarni. 27. Druga kondygnacja suszarni, nad palarnią. Okrągłe otwory w stropie to ślady po blaszanych kominkach nawiewowych. 28. Klatka schodowa i betonowy bieg schodów w suszarni. 29. Schody w słodowni w Goświnowicach, analogiczne z pierwotnymi schodami w suszarni. 30. Górna część wnętrza suszarni – na belkach rozpięte były siatki na sól i pozostałe urządzenia.

31. Dolny fragment jednego z dwóch sklepień klasztornych nad suszarnią.

Fot. 22.

Fot. 23.

28. Miejscowość

NYSA

29. Obiekt (nazwa jak w karcie)

SŁODOWNIA

30. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

SUSZARNIA – ILUSTRACJE

Fot. 24

Fot. 25

Fot. 26

Fot. 27

Fot. 28

Fot. 29

Fot. 30

Fot. 31

Fot. 32

Fot. 33

Fot. 34

Fot. 35

WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA		ZAŁĄCZNIK NR 9
28. Miejscowość NYSA	29. Obiekt (nazwa jak w karcie) SŁODOWNIA	30. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) MAGAZYN – OPIS, ILUSTRACJE

Rzut: budynek na rzucie prostokąta wydłużonego na osi północ – południe. Po zachodniej stronie przyziemia wydzielone prostokątne pomieszczenie. Powierzchnia zabudowy 555,9 m²,

Bryła: dwukondygnacyjna z wysokim parterem, nakryta niskim dwuspadowym dachem. Z sąsiednimi klepiskami budynek połączony krótkim, nadziemnym łącznikiem. Kubatura 3335 m³.

Materiał i konstrukcja:

Fundamenty: betonowe,

Mury: Budynek w dolnej części żelbetowy, w konstrukcji ramowej, druga kondygnacja – murowana z cegły pełnej, palonej.

Strop: ramowy żelbetowy, w części zachodniej podparty wąskimi słupami.

Wieżba i pokrycie dachu: Wieżba współczesna, drewniana, płatwiowo – krokwiowa. Dach kryty papą.

Posadzki: betonowe

Otwory okienne i drzwiowe: prostokątne. Nad oknami ceglane nadproża.

Stolarka: W oknach prostokątne szybki w żelaznych ramach i szprosach, stolarki drzwiowej brak.

Schody: we zachodniej części dwubiegowe, betonowe schody ze spocznikiem,

Wnętrze: W części wschodniej dwa rzędy żelbetowych silosów, w których słód dojrzewał 4 do 6 tygodni. W ścianach zachodniego, mieszczącego ekspedycję pomieszczenia prostokątne wnęki.

Wyposażenie: brak

Elewacje: Elewacje w pierwszej kondygnacji bez otworów, w drugiej kondygnacji dłuższe elewacje ośmio-, szczytowe czteroosiowe. Wejścia do budynku w południowej i wschodniej ścianie.

Stan zachowania: Nad zachodnią częścią brak wieżby i pokrycia dachowego.

Postulaty konserwatorskie: Bryła budynku stanowi zamknięcie kompozycyjne ciągu budynków. Wnętrze pozbawione wartości zabytkowych.

Ilustracje: 36. Południowo – zachodni narożnik magazynu. 37. Magazyn – dolne fragmenty żelbetowych silosów.

38. Zachodnia część przyziemia, pomieszczenie ekspedycji. 39. Poddasze magazynu, widok na łącznik.

Fot. 36

Fot. 37

Fot. 38

Fot. 39

28. Miejscowość

NYSA

29. Obiekt (nazwa jak w karcie)

SŁODOWNIA

30. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

INNE BUDYNKI NA DZIAŁCE - ILUSTRACJE

Fot. 40

Fot. 41

Fot. 42

Fot. 43

